

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egész év e 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A budapesti egyetem hittud. karának felirata Primás őemja jubileuma alkalmából.

EMINENTISSIME
AC REVERENDISSIME DOMINE CARDINALIS,
PRINCEPS PRIMAS REGNI ET ARCHIEPISCOPE!
DOMINE BENIGNISSIME!

Quum in caducis et mortalibus, Eminentissime Domine, praeter ea, quae raro prorsus exceptionis privilegio multa tempora brevi explere solent, nihil sit s. Eucharistia dicente „magnum re, quod parvum est tempore;“ quumque, Meldensium Aquila teste, nemo sit vere magnus, nisi Altissimus et quem Ille ingenii magnitudine exaltaverit et praeclare factorum gloria auxerit: profecto, quod Tu, Eminentissime Domine, grandaevae aetatis senectutisque venerandae gloriam, a planta pedis ad verticem usque nivem iam capitis bene meritorum onustus copia ingressus es atque in augusta Tua senectute culmen quasi ab omnibus Dei Altissimi ministris desideratum, sed a paucissimis obtentum, jubilaum dicimus sacerdotii semisaeculare, feliciter attigisti, — hoc si divinitus Tibi, Eminentissime Domine, concessum esse profiteamur, diemque hodiernum, quo non tantum Archidioeceseos Tuas, sed universae Hungariae, immo totius Ecclesiae inter applausus, aureum, ut ajunt, sacrificium Tuum litas, cum omni suo splendore a Domino praeparatum esse etiam nos, in Regia Scientiarum Universitate Hungarica Theologorum Ordinis Magistri et Scholares simul exultantes praedicamus, — divinae omnino institutioni, Eminentissime Domine, sacrarumque litterarum monitis salutaribus obsequimur, dicentibus: „Haec dies quam fecit Dominus; exultemus et laetemur in ea!“

Et re vera, Eminentissime Domine, — si habent cuncti, ad quos nominis Tui gloriam fama pertulit — et ad quos rerum publicarum gnaros in terris, rerumque divinarum in caelis non pertulisset? — si inquam habent cuncti mortalium immortaliumque, quod in Te a Superis collatum hac Sacerdotii Tui triumphali die, gratias Deo agentes, con-

siderent, admirentur atque per orbem et in caelis concelebrent: nos, Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae Magistri et Scholares Theologi, sanctissimo aequae ac dulcissimo vereque, ut ita dicamus, theologico officio deessemus, si in Te non videremus, aut non solito multum abundantius effusis gaudiis celebraremus hoc, quod ipsa Mater Ecclesia, Tuum hodie in domum Dei ingressum solemniori quam unquam pompa salutans, et quasi obviam Tibi de thalamo suo laetabunda procedens, in liturgia sacra canit: „Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo!“

Esto igitur Eminentissime Domine, celebrent alii, — inter gratiarum actiones, quod Deus Te nobis dedit, — alias atque alias animi Tui excelsi dotes et virtutes ac indefesse in salutem Ecclesiae ac Patriae susceptos labores, effecta conditaque ac tradita a Te aeternitati per urbes et vicos opera, numero, et magnitudine clarissima; celebrent, per nos licet, alii, admirationis promptissimis laudibus, felicitis ingenii Tui raram vim, haustam a puero virili pectore doctrinam et eruditionem partamque multiplici domi forisque usu sapientiam et consilium, ex quibus velut e sole fulgentissimo, ultra limites etiam Patriae, in universam Ecclesiam radii diffunduntur; esto sane, Eminentissime Domine, celebrent alii, Musis patriis latinisque, et si quae sunt peregrinis, bene propitiis, animi Tui, svavitatis humanibus corruscam nobilissimam indolem, ad ardua et magna natam indeque a prima juventute immota fortitudinem, dulcissima in omnes benevolentia temperatam, et quod summum est, exaltatam multitudine in honorem Dei et generis humani consolationem adeo mirifica, ut iam nunc, vivus, merito inter maximos gentis nostrae benefactores habearis; nos interim, Eminentissime Domine, nos, Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae Magistri et Scholares Theologi, omnium vel splendidissima encomia superaturos, aut potius in unum sertum rite colligaturos speramus, si Te hodie ad altare Dei jubilaee gloria introeuntem, cum Sancta Matre Ecclesia in

liturgia praecinente, iterum iterumque Sacerdotem et magisterii auctoritate, et ministerii integritate et regiminis placida firmitate vere magnum concinimus, quippe qui — ut alia, summa et praeclara, taceamus — traditam Ecclesiae Hungaricae de infallibili Romani Pontificis magisterio fidem, resuscitatis omnium aetatum testimoniis in apricum collocatam, mediis in procellis, unus quam maxime solidasti; matrimonii christiani sanctitatem, felici ausu in regni comitia prodiens, neque mundanae sapientia illecebris irretitus, neque minis potentum territus, tripuante gente Tua applaudenteque toto orbe christiano, primus, in acie fortis-ime vindicasti; et — quod operum tuorum maximorum vel maximum censeri debet, — pacem Ecclesiae, tempestatibus ruinam undique minantibus, inconcussa semperque serena animi tui praesentia ita cum dignitate conservasti, ut clarissimi nominis praedecessores Tui, Bánfius, Kanizsay, Széchi, Vitéz, Bakots, Oláhus, Forgách, Pázmánus caeterique omnes, quorum maximos quosque, — propria Tua magnitudinis mensura metiendus, — felicissime aemularis, Te, Eminentissime Domine, in puppi naviculae Ecclesiae Hungaricae sedentem cernentes, placide quiescant nosque in Te Columnam Ecclesiae, Praesidium Patriae gentisque hungarae in hac turbulenta rerum publicarum tempestate lucidissimum Sidus, ea, quae avorum propria est, potestate jubeant revereri.

Hi sunt, Eminentissime Domine, animi nostri sensus, quos virtutum et sapienter ac magnifice a Te gestarum rerum recordatio e praecordiis nostris, sicut solis ortus olim voces ut dicitur e statuae Memnoneae sinu, tamquam e profluo fonte elicuit, et eo quidem promptius, limpidius copiosiusque, quod Tu, Eminentissime Domine, majores quum sint difficultates, Pazmaniana majore constantia defendis Primatus Tui iura et privilegia, e quibus magisterii nostri et canonum sanctionibus adcomodata dignitas et omnis denique docendi auctoritas derivatur. Atque his reverentiae, amoris et admirationis sensibus ducti fundimus, intercedente Magna Hungarorum Domina Tuaque in episcopatu Patrona potentissima, jubilai Tui hoc festivo die preces ad Deum ter Optimum Maximum, enixissime orantes, ut nos, Archidioecesim Tuam, et totam hanc charam Patriam, Nestoreo vitae Tuae tempore consolari ac beare dignetur.

Suscipe, Eminentissime Domine, haec vota pro more Tuo benigne et in sacrificio Tuo jubilaeo etiam pro nobis Jesum nostrum exora: ut quos Ille divina tribuit participatione gaudere, humanis non sinat subjacere periculis.

Qui in reliquo altis Eminentiae Tuae gratiis humillime devoti cum piissimo sacrae purpurae osculo profunda in reverentia perseveramus.

Budapestini die 28. Octobris, A. S, 1886.

Eminentiae Tuae

obsequentissimi

*in Reg. Scient. Univ. Hung. Theol. Ordinis
professores.*

Miért nem létezült az alkotmányos királyság a francia forradalom alatt?

(Történelem-bölcészeti értekezés.)

(Folytatás.)

5) Roland, Servan és Claviere girondpárti miniszterek fellépte.

XVI. Lajos az alkotmányos gyűlés megnyitásának első percétől kezdve szüntelen bántalmak alanya lévén ugyan már eddig is magát a legkellemetlenebb helyzetben találta, de kétségen kívül legszomorubb pillanata az volt, midőn halálos ellenségeinek soraiból kényszerített 3 egyént, Roland, Servan és Clavieret a miniszteri tárczára meghívni. XVI. Lajos az egész forradalmat eddig, mint csak az utcán folyót és csak a nép között létezőt tekintvén azon agyrémben ringatta magát, hogy e külső mozgalmaknak könnyű szerrel véget vethet és elvesztett hatalmát könnyedén visszaszerezheti, de most e 3 új miniszter fellépésével egyszerre veszítene és halálának előérzete fogta el, és mivel mindent veszve látott, nem csoda, ha az eddig tanusított egykedvű tehetetlenségéből a dacz és macakosság karjaiba vetette magát. Elhatározta hatalma rovására ezentul semmit sem engedni. Innét magyarázható ki, hogy XVI. Lajos eddig lépten-nyomon tanusított tettetésének véget vetett és a forradalom elleni gyűlöletének ezen általa szívből gyűlölt girondpárti miniszterek előtt is ismételt alkalmakkor kifejezést adott. Mig a király csak hiveitől volt környezve, addig a forradalom ellen tett végzetlen nyilatkozatai csak az udvar útkai maradtak; de most ez új miniszterek feltűnte óta a király minden szava a köztér bonczkése alá jutott és forgalomba jött. Habár a királynak ezen most már őszinte nyilatkozatai a forradalmárok előtt legkevésbé sem voltak újak és meglepők, sőt a Tuillieriak falai is már azoktól visszhangoztak, mégis azok a girondi miniszterek által továbbítva és elterjesztve — fama volando auget — nagyon rossz hatást szültek. A girondi miniszterek ezenkívül a királyi nyilatkozatok megszerzése és mintegy exegesise gyanánt nem szűntek meg a forradalom magas tudomására hozni azt is, hogy ezen szerintük is már bábkirályság tovább úgy sem létezhetik, sem magát fen nem tarthatja, hanem igenis egyedül lehetséges kormányforma XVI. Lajos trónvesztése után a köztársaság. Így az emberek ez eszmével is megbarátkoztak s gyors léptekkel következett be azon új kormányforma, melynek nevéből előbb még a jacobinusok, tehát a legdühösebb forradalmárok, is irtóztak. Szóval a girondi miniszterek fellépte és színrejötte is sietteté a válságot. XVI. Lajos megszerzé ugyan magának még azon örömet, hogy személyét e 3 gyűlölt minisztertől mielőbb megszabadította, de ez utolsó öröme, hatytyudala volt (peior medicina malo). A köztársaság mégis kikerülhetlen volt, mert így XVI. Lajos magára maradt, ellene pedig egy egész nép támadt fel.

6) Egy más kormányforma szüksége állott be azért is, mert a tulzott királypártiak fel akarták adni Franciaországot, az alkotmányos királypártiak pedig nem tudták, vagy nem akarták azt megmenteni. Az alkotmányozók mig egy részről — mint fentebb láttuk — erőnek erejével XVI. Lajost, daczára annak, hogy ő minden áron az új

alkotmány megdöntésére és megrontására tört, a trónon hagyva az alkotmányos szabadság megölői lettek, a korlátlan hatalomnak titokban véghezviendő ujjaszületését elősegítették és így a király kezei által önmagukat semmisítették meg; addig más részről a nemzeti függetlenségnek is majdnem árulói lettek. Az új alkotmány következtében minden hatalmától megfosztott XVI. Lajosnak nem maradt egyéb hatra, mint külszövetségesek után látni, kik őt mielőbb kinos helyzetéből kimentenék. XVI. Lajosnak ezen már rég, ől fogva agyában megszülemlt terve azonban lassanként kiszivárgott, és nemsokára száról szájra járt. Jó lehet azonban rövid idő alatt mindenki a nemsokára bekövetkezendő invasióról beszélt és bár jól tudták, hogy a katonai erődök nagymérvű elhanyagoltsága, — mely azoknak futólagos megvizsgálása alkalmával is már azonnal szembetűnt, — csak szándékos lehet, az alkotmányozók szemeiket és figyelmüket mégis szándékosan elfordították e bajtól, a hazájukat ennek következtében minden perczen érhető ezen veszélytől, pedig az már még a legutadatlanabbak előtt is nyílt titok volt. Az alkotmányozók, a forradalom eddigi vezérei ez által nagy tehetségük daczára is elvesztették jó hírnevüket, mert senki sem tehette fel, hogy a Franciaországot fenyegető ily nagy veszély közepette az alkotmányos örök gondatlan nyugalmat élvezhessenek és éberségüket teljes mérvben elveszíthessék. „Az alkotmányozók Franciaországot az elenség kezeibe engedik sikamlani“ így kiáltottak fel, s csakugyan ez volt a tényleges helyzet, mert míg az alkotmányozók a két közeli rossz között csak attól féltek, mely reájuk nézve közelebb volt s csak XVI. Lajos trónjának megtartásától aggódtak, addig a másik veszélyre éber figyelemmel őrködni elmulasztották. A tulzott királypártiak kibeszélték az udvarnak a külfölddel a segély ügyében megkezdett alkudozásai; napfényre hozták továbbá azt, hogy midőn az alkotmányozók az ujonnan törvénybe ígatott alkotmányt a legszilárdabb alapra fektetettnek lenni hitték, épen akkor volt az a külföldi invasio részéről a legnagyobb veszélyben; leleplezték végre a francia nemzet előtt azon küldeítés részleteit is, melyvel gróf Duffort a királytól Leopold császárhoz indult Mantuába; elmondták, hogy XVI. Lajos, Leopold császár és Artois grófja között az adandó segély iránt az egyezség már létrejött és annak egyes pontjai Franciaországba a királynak már tejrásban már megküldettek. Ezek folytán csak a vak nem látta a külföldről fenyegető veszélyt. S ezzel szemben mit tesznek az alkotmányozók? Megragadó ékesszólással tiltakoznak a tett felidevezések, mint hamisak ellen. De miután a nép ösztöne a közzétett felidevezések folytán már tel volt izgatva és az alkotmányozók a közelgő veszély elhárítására szavaikkal beérték, szükségképen a tömegben támadtak öködők szemek és tülek az udvari titkos machinatio ellen és az alkotmányozók, kiket pedig a nép emelt hatalom polczára, elvesztették a bizalmat és gyanusok lettek megbízóik, a nép előtt. Így az alkotmányozókat, kik önként ámitították el magukat, többé nem illethette a kormányzás joga, mert ők a mérsékeltek és bölcses vakok lettek és helyettük a hevesek bírtak okossággal. Itt is beteljesült a népek apostolának, Szent Pálnak azon mondása: „informos mundi elegit Deus, ut confundat fortia.“ (Vége köv.)

TÁRCZA.

Julcsa az elrablott leányka.

(Vége.)

Salamon összes ingó és ingatlan javai bár potom áron 45,000 frton keltek el, a hitelezők követeléseit alig háromnegyed részben elégitették ki. A megkárosult hitelezők rettentő átkokkal halálozták el és undok szidalmakkal s megbecstelenítő elnevezésekkel bélyegezték meg Salamont. Mint nyilvános csalótól mindenki utálattal fordult el. Sok szegény családot szedett rá.

Tisztességes vagyónából Isten nevében szorgalmasan dolgozva urí módon megélhetett volna. De ő Isten nélkül hirtelen meggazdagodva akart élni Nagy és áldástalan vállalatokba fogott, melyek rá nézve könnyelmű gondolkodás módja és munkátlan léhaságai miatt mindig bukkással végződtek. Az igaztalan kereseten és töprenkedésen nincs Isten áldása.

Salamon soha sem tette jóban a fejét. Csak egy örgyilkosnak, hogy Elemér javaihoz juthasson 1000 frtot adott előre készpénzben és 10,000 frtot ígért kötvény mellett Elemér elejtése esetén. Ezen 1000 frtot is — kölcsön vevén fel — két szegény becsületes családot csalt le, nem lévén honnan eleget venniök. Ezereket dobott ki alávaló terveinek kivételére és az volt a nagy vállalatok és terhes családja mellett bukkásának is oka.

Midőn mindezek napfényre szivárogtak, Salamonnak nem volt mit tennie; odahagyta faluját, az n. i. városi hatóságnál, mint szolgál tengette életét, s hogy csalásért el nem zárták csak a mai nyakatekert igazságszolgáltatásnak köszönhető.

Két fia katona lett. Egy önkényesen a másik sor utján. Két kisebb gyermekét pedig Elemér gondozá.

E körülmény érzékenyen fájta Mártának és férjének Botondynak, és pedig nem azért, hogy vagyont nem kaptak tőle, hanem, hogy e helyett gyalázat lett örökségük. Márta Botondynál jó anya lett.

Kormossy Elemér ezen gyalázattól és felbomlástól akarta megmenteni családját s ezért nem akart megnősülni is, de — a mint láttuk — ezt a Salamon alávaló fondorkodásai miatt a legjobb akarattal sem tehette.

Már harmadik éve vala, hogy Elemér az új házaspárt elkíséré, midőn keleti utjából 187. év augusztus 15-én Botondyékhoz N. -be megérkezett. Itt az utazás fáradságait sem tudá kipihenni; már augusztus 19-én egy táviratot kapott Botondynak czimezve, hogy édesanyja hirtelen beteg lett.

Mire Elemér azonnal haza indult, hogy dajka édesanyját és övét viszont láthassa; de midőn augusztus 23-án megérkezett fájó szívének még gyötrőbb fájdalomra édesanyját már a gyászravatalon kiterítve találta.

A temetés augusztus 24-én megható szertartással és roppant részvétellel ment végbe. A szegények még soká fogják emlegetni az öreg Kormossy Jankónét és temetését. Csak ők tudják igazán, hogy ki volt ő és kit vesztettek el.

Elemér Istenben bízott és nem csalatkozott. Midőn látta Salamon bátyjának ellene irányzott nemtelen vad torzsonkodásait, ravasz merényleteit és a gaz testvér gyil-

kos szándékát, nem ütött lármát, hanem nehéz megpróbáltatásai között, s főképen jelen szorongatott helyzetében az embereken kívül máshol keresett és máshonnan várt segítséget, vigasztalást és orvoslatot. A hit, remény és szeretet voltak életői.

Oh! mily másképen tennének sokan ilyen szorongatott körülmények között? . . .

Mindenki előtt feltűnt, hogy sem Salamon, sem gyermekei nem jelentek meg anyja, illetőleg nagyanyjuk temetésén. Sokan tudakozták kimaradásuk okát? S csodálkoztak fölötte, hisz mindeki tudta, hogy táviratilag mind meg voltak hívva, s nem voltak oly igen távol. Utasítva voltak, hogy a katonák jövet atyjukat vegyék fel. Épen Botondyékra nem vártak a nagy távolság miatt.

De a temetésnek még vége sem lőn, midőn egy lóháton jött ember egy levelet nyújt át Elemérnek.

A levél tartalma ez vala!

Édes Elemér bácsi!

Fájdalommal tudatom, hogy nagyanyánk temetésén nem lehetünk jelen. Ez annál fájdalmasabb ránk nézve, mert véletlenül nekünk is holnapután temetésünk van. Ugyanis, midőn Tivadar és apámmal ma Elemér bácsiékhoz a nagyanyánk temetésére sietünk az n . . . i domb oldalon szekerünk egyik kereke kiesett és édes apánk oly szerencsétlenül bukott ki a szekérből, hogy azonnal szörnyet halt. Szóval többet. . . .

Fogadja fájó és őszinte részvétünket. Édes apánk temetésére elvárjuk városi szállásán.

Vagyok az összehalmozódott sok csapás alatt csaknem megtört kebellem kedves Elemér bácsinak. N . . . . 187 . augusztus 24-én, szerető unokája: Jankó, s. k.

Elemér fájdalomtól megtört kebellem állta körül ma édes anyja s azután Salamon bátyja gyászravatalát. Keserű könnyeket sirt testvére szerencsétlen, véletlen halála és családjukhoz nem méltó fényben átélt multja fölött.

A milyen volt élete olyan volt halála, Isten véget vetett Kaini irigységgel telt nyomorú életének.

Isten titkai és utai kifürkészhetlenek. Gondviselés és csodaszerűleg örökösök a benne bizók élete fölött.

Ki hitte, ki remélte volna, hogy rövid három év ily rohamos és váratlan fordulatokban gazdag eseményeket szül.

Elemér három évi távolléte után házában és majorszerű birtokán mindent kellő rendben, fényes pompában talált.

A lugos, a kedves szorakozást és felüdülést nyújtó hely most még élénkebb színben tűnt fel Elemér előtt.

A virágok még kedvesebben virítottak és kellemesebben illatoztak. Szóval előmenetel és gyarapodás mutatkozott mindenben és mindenütt. . .

Még Julcsa is teljesebben kifejlődött és valóban kiváló szépség lett.

Elemér távolléte alatt kimondhatlan életrevalóságot ügyességet, és szorgalmat fejtett ki Elemér háztartása körül.

Hogy Elemér birtokát, szóval egész gazdaságát és háztartását kellő rendben, virágzó állapotban találta, azt egyedül és főképen Julcsának köszönheté. De nemcsak, hanem, ha Julcsa nem lesz, Elemér bizonyára Salamon gonosz terveinek áldozatává lesz. Valahányszor Elemér

életét veszély fenyegeté, mindannyiszor a Julcsa ügyességének és eszélyességének sikerült az ő életét megmenteni és őt erről figyelmessé tenni.

Habár ezért élete nem egyszer forgott veszélyben nem félt, mert ő ezzel kötelességét vélte teljesíteni. S e kötelességet oly sulylyal érezé magára nehezülni, hogy ha még életébe kerül sem odázhatta volna el annak teljesítését.

Haláját vélte ő ezzel leróhatni megmentője, ápolója, gondozója, neveltetője, szóval atyja vagyis Isten után legnagyobb jótévője iránt a világon.

Elemért Salamon bátyjának ellene forralt testvérgyilkossági szándékának és terveinek tudata családjá boldogítására irányuló határozatától nem vonta el egészen. Mind a két katonának, mind a két kisebb gyermeknek jövőjét még halála esetére is biztosította. Oly szépet tett le számukra kamatozó tőkében, hogy szorgalmas munkásság mellett abból mind négyen bizton megélhetének.

Isten Elemért vallásossága jutalmául nem remélt gazdagsággal és vagyonnal áldotta meg. Mivel pedig ezen vagyoni gyarapodásban Julcsának is, főképen az utóbbi években nem csekély része vala, Elemér nemes szívjóságára nem hagyhatta ezt is figyelmen kívül.

A temetési gyász napok után még csak egy évet töltött el Elemér, mint agglégény. Ezen év a gyász év vala, mely alatt Elemér a kedves lugosban sokkal nyugodtabban pihente napi fáradalmait, mint az átélt megpróbáltatások napjaiban; izletesebbek valának falatai, mint akkor, midőn mérget keverének számára, kedvesebbek valának perczei, mint akkor, midőn azokat az irigység vastag köde homályosítá el.

187 . szeptember 29-én N . . . -ben nagy és fényes ünnepet ült a község aprója és nagyja. A délelőtti órákban a nép nagy csoportokban tömegesen tödült a templom felé. Szokatlan és váratlan esemény vala.

Kormossy Elemér tartá esküvőjét Sejtközi Julcsával, az elrablott, de szerencsésen megmentett bájos árva lánykával, kit saját kedve és tetszése szerint isteni félelem és keresztény jámborságban neveltetett. Valóban Julcsa kimagasló női erényeivel példányképe s csakhamar szeretete tárgya lőn a községnek és vidéknek. A szegények a boldog emlékü Kormossy Jankónét áldák benne.

Igy lett Kormossy Elemér és Sejtközi Julcsában a hála a hálával, a hűség a hűséggel, a szeretet a szeretettel, a minden szép és magasztos erény erénnyel örökön tartó zavartalan és boldogító friggyé.

Elemér a Salamon által megrövidített összes hitelezőket az esküvő emlékeül gazdagon és követeléseiken túl kárpotolta. Isten keze által kötött ezen frigy, nagy nevű és derék unokákban soká fogja hirdetni a Kormossy család nemes büszkeségét és nagyságát.

V i t o s M ó z e s .

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Püspök ur ő nméltóságának hunyadkerületi bérmautjából.** (Folytatás.) Ő nagyméltósága az október 9-ik és 10-ik közti éjjelt Déván töltvén, délután 2 óra tájt Szászvárosnak vette utját. Piskinél az országuton az iskolás-gyermekek hosszú sora és a hivek

szép csoportja sorfalat képezve, hangos éljennel üdvözölte főpásztorát és legkegyelmesebb atyját, kiknek a hitéletterén mindent köszönhet. 5 órára délután Szászváros határáig jutott ő excellentiája, a hol igen szép számú ur várta óhajtott nagy vendégét, kit tektis Richter Károly adótárnok ur üdvözölt magyar nyelven, mire ő nagyméltósága kegyesen válaszolt. Innen 7 kocsis kíséretében berobogott a menet a zárdáig, melynek udvar-kapuja igen csinosan volt díszítve és a melyen áthaladva ő excellentiája, a templom előcsarnokában a helyi lelkész nádó P. Lázár Mór praesidens által lelkes beszéddel fogadtatott, hálás köszönetét fejezvé ki azon nagy kegyességeért, hogy a bérmálás szentségét kiosztandó, nem kimélt fáradságot szerény városukat is atyai látogatásával szerencsételni. Aztán következett a szokásos szent áldás.

Este 7 óraker a szent Ferencz-rendiek zárdája és temploma udvarán fáklyás-zene volt; az üdvözölő beszédet t. Kapcza Gyula szolgabíró ur tartotta ékes nyelvezettel köszönvén meg ő eminentiájának a kegyességet, hogy fáradságos béрма útjában a szászvárosi hívő népet is részesíti a nagy szerencsében, miszerint a hit bajnokait felavatni méltóztatik, a zárda erkélyén fogadta ő nagyméltósága a serenadot, a honnan szokásos leereszkedő nyájassággal válaszolt a tisztelőknek. A zárdából t. Bourcy Henrich őrnagy ur szállására ment, a hol mint rokon körben t. Schenk József püspöki jószágigazgató és a szászvárosi róm. kath. hitközségnek főgondnoka uri házána legnagyobb előszeretettel fogadtatott és a legnagyobb gondossággal láttatott el, kivált oda megjelenni sziveskedő unokahuga Lönhárt Mária ő nagysága által, ki ő excellentiájának házi gondjait legnagyobb dicséretreméltó önfeláldozással már hosszú évek során vezeti.

Itt még vacsora előtt azon kellemetes meglepetésben részesült, hogy a helyi katonai zenekar nagyszabású serenadot adott.

Október 11-ikén délelőtt 10 óraker vette kezdetét a díszes segédlettel tartott isteni tisztelet; a téres templom, mely pár évvel ezelőtt ép ő excellentiája által lett felszentelve, zsufolásig tele volt; szent mise és bucsu osztás után a helyi lelkész lépett a szószékre és szólott az anyaszentegyház jótekonny hatásáról az összes emberiségre nézve, mely szép eszmét a főpásztor ur ő nagyméltósága szokott magas röptű elméjével feltogva az egyházzól kiindultan a kőből épült helyi egyház szépségét dicséretben emelvén ki a lélek templomára utalt, és annak feldiszítésére hívta fel a buzgó hallgatókat. A főpásztori kegyes szavak után az elkészített hívek lelkei erősítették meg mintegy 160-an a bérmálás szentségében. A szent ténykedés után a zárdából szállására hajtattott ő nagyméltósága, a hol az uriház kedves vendégei közé csoportosította a segédkező papi személyeket is.

A nagyon izletes ebéd után, mely alatt a háziur által ő nagyméltósága igen szépen lett felköszöntve, a kíséret a zárdába ment vissza, hol a tevékeny praesidens ur által a legszívélyesebben lett fogadva, és a hol vacsorával is lett a legtisztességesebben látva, mely alatt szép pohárköszöntők mondattak kivált a praesidens urra, ki a szászvárosi zárdát az elhagyatottságból kiemelte és igen jó karban tartja a templommal egyetemben, nem hágyván figyelmén kívül az iskolát sem, melynek javára a

bérmálási szent alkalmat felhasználva a „Szécsenyiben“ t. Dobál Antal álgondnok ur vezetése alatt ünnepélyt rendezett.

Az Ur Isten adjon sok ilyen szerzetes atyát. Másnap reggel 7 óraker ő nagyméltósága Sebesnyelre vette útját.

A kegyelmes főpásztor ur útja, Hunyad-Govasdia, Déva, Ilye, Dobra és Szászvárosra át diadaluja vala a katolicismusnak és a magvarságnak, mely kettőnek ő excellentiája Erdélyben legfőbb képviselője.

E m m a n u e l.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő dr. szerkesztő ur! Nem czéлом magasztos, lélekemelő egyházi ünnepről írni, de igenis egy oly jelenetről, mely a politikai élet bár kisebbkörű mozgalmái között örömmel kell eltöltsön minden jobb gondolkozású katolikust s annál inkább az egyházi személyzetet. Mert ha igaz az, hogy: „A trónok legbiztosabb támasza a népek szeretete“, akkor kevés változással igaz az is, hogy a nép szeretete s ezen szeretet elengedhetlen következménye: a bizalom külső nyilvánulása egy egyházi személy iránt — a politikai tért illetőleg is — a legbiztosabb és legörvendeztetőbb bizonyítéka annak, hogy az egyház s ennek elveit képviselő papság között csakis az ő szinte szeretet képes a fentartó és összekötő kapcsot létesíteni s gyémánt szilárdá edzeni. Ennek létrehozása, ápolása és lehető legmagasabb fokig való tökéletesbitése egyik főfeladata az egyház felkent szolgálainak.

S hogyan oldotta meg ezen feladatot főtisztelendő Vincze István baróthi plébános ur, azt legfényesebben igazolja a f. hó 10-én ugyanott végbement törvényhatósági bizottsági taggá történt megválasztatása.

Nevezett napon ugyanis, mintegy 100 választóból álló közönség, a helység színe-java s értelmisége nemzetig lobogó előlvitele és zeneszó mellett, példás rendben vonult a ft. plébános ur ablaka alá, ki mit sem sejtve a történeendőkről háromszoros hatalmas „éljen“ kiáltás által ejtetett bámulatba s jött tudomására annak, hogy hívei — most választói — azáltal akarják bizalmukat iránta kifejezni, miszerint községük anyagi ügyeit a megye székhelyén az fogja legjobban vezetni, ki lelki jólétüket is már évek óta anyyi gonddal és szeretettel vezeti.

A tisztelet és kitüntetés csak annak okozhat valódi örömet, ki azt nem kereste. Öröme lehet tehát ft. Vincze István urnak is, mert — mint az egyhangu választást tudtul adó küldöttségnek szónoka is mondá — ünnepellet ezen kitüntetésben egyedül híveinek feléje forduló bizalma részesítette, melyet bennök ft. urnak nemcsak a lelki ügyek terén kifejtett fáradhatlan tevékenysége keltett fel, hanem a község politikai kormányzásában feltüntetett s a közjót önzetlenül czélzó törekvése is.

Ezek után csak azt kívánom, adjon Isten minél több ily tevékeny papot hazánknak s akkor remélhető, hogy az egyházellenes tendenciák rohamosan fognak alább szállani.

Baróth, 1886. november 13-án.

Albert Ferencz, segédlelkész.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő ur Egy szép kötelem elmulasztása vádolna, ha nyilt sorokban is meg nem emlékeznénk azon lélekemelő ünnepély-

ről, melynek f. hó 7-én szerény hitközségünk színhelve volt. A mély, benső vallásos buzgóság, a mellyel minden évben hitközségünk és temploma mennyei védnökének, Sz. Imre herczegnek kegyetes emléke megünnepeletett, ma egy magasztos, külső kifejezést nyert, mely Isten előtt mindig kedves és embertársainknak mindig szép példa gyanánt szolgáló cselekedet marad. Nem is ünnepelehetett volna méltóbban a buzgó nép! Mert ha a védszent különös példaként kell hogy ragyogjon az iránta megkülönböztetett tisztelettel adózó hívek előtt, ugy ezen benső, szívbőlí tisztelet ma alig nyerhetett volna erőteljesebb kinyomatot, mint ama fönséges ténykedésben, melyet községünk vallásos hívei, hogy védszentjüknek — a boldogságos Szűz iránt, földiéletében tanusított odaadó tiszteletében — hű követői akarnak lenni, külsőleg nyilvánítottak. Egy gyönyörűen szép lourdes-i Mária szobor felszenteléséről van a szó, melyet szerény templomunk ékesítésére, az Isten anyja iránti tisztelet emelésére, községünk ájtatos híveinek kegyes adakozása folytán begyűlt 136 o. é. forintnyi összegben lón beszerezve.

A magasztos szertartást, a díszes segédlet mellett, Főt. helyb. plebánus által benyújtott sz. Miseáldozat, és egy, a töredelmes szív imájának gyakorlására és a tisztaság erényére buzdító-alkalmi sz. beszéd után, a bár testileg gyönyörködő, de ha Isten tiszteletének emeléséről van szó nehézséget, fáradságot nem ismerő, kerületünk nagy papja Ngs. cs. Főt. Bálint Károly Apát-kanonok ur végezte. A sz. ténykedést egy mélyen szívre ható allocutio kísérte: Isten szenteinek különösen pedig Mária közbenjárásának csodás ereje; a menny megdicsőültjeinek tisztelete az ő reajok vonatkozó sz. tárgyokban, az isteni irgalmasságnak különös nyilvánulásai a bűnös emberiség iránt a t. sz. Szuz közbenjárására, a luerdesi mennyei jelenetek; a szeplőtelen sz. auya pártfogása alatt álló szívek ékes tulajdonságai kepezték az Isten anyja iránti tiszteletre minden érző szívet fenségesen felhívó lelkes beszédnek anyagát, és egyszersmint ama szellemi szép virágokat, melyekből az ur papja ékes dicskoszort fonva, az együtt érző paptársaknak és híveknek premetelő könyei között a szép szobor labaihoz helyezett.

A magasztos szertartás jelo yasa után a nép szeretetből hevülő kebléből végrekötött a „magasztalja az én lelkem“ fönséges énekben a már élmán lappangni nem tudó mennyei lelkesütség és dicsőíté az Urat, ki cselekedeteinek hatalmát hirdete az ő népének.

Végül fogadják itt, községünknek köztisztelet és szeretetnek örvendő, Jézus szíve szerenti papja és másodhelyen m. t. Deák Anna kisasszony, mint a kik a szép szobor beszerzése körül kifejtett buzgóságuk által a vallásos érzület ily magasztos nyilvánulására alkalmat nyitottak, hálás elismerésünket, és kívánjuk, hogy a szép példa Isten kegyelmétől kísérve ne vesztse el hatását.

Tarisa meg az Eg szerény községünk híveit is vallásos példás buzgóságában? Geleczén: 1886 november hó 9 én

N. N.

— **Vidéki levél.** Székely-Udvarhely. nov. 6. 1886. Nagyon tisztelt szerkesztő ur! Ha a tett nem fény, hanem gyümölcs után törekszik, ha magasztos utánzásul akar hatni az elődök dicső nyomdokába lépőknek: akkor a méltányos figyelem sugallja lélek joggal megkívánhatja a

megőrkítést, s ebből a körülményből kifolyólag vaszerencsém kérti a tisztelt szerkesztő urat a keresztény katholicus egély magasztos érdekét előmozdító becses lapja hasábjain szerény, de igaz mondó soraimnak közlésére.

Ugyanis az ifjú erények legdicsőbbikében oly fönséges példányujó, szent életű magyar herczegünk neve ünepét a múlthoz hasonló fénynyel, mély vallásos érzülettől áthatott komolysággal ülte meg a helyi kath. finővelő intézet apraja, nagyja egyaránt s mély áhítattal, hogy ne mondjam: általszelleműve adta tanujelét a vallás erkölcsében kimagasló alakok iránti lelkesedésének, a tennivágyás, a tudniakarásnak, ha hivatott kezek plántálják bennök a szent érzelmeket s vezérlik mindenha tettök s lépteikben.

A szívet nemesítő cselekmény d. e. 9 órakor vette kezdetét a plebániai templomban tartott ünnepeles szent miséve, melyen ujonnan kinevezett derék regensünk Föt. Szabó István ur celebrált szép segedlettel, s bár szokatlan időben s napon történt, mégis a harangok hívó szózatára tódult, özönlött az igazhívő sereg, nyomában kelt a főgymn. ifjuság teljes számban, a tanári kar vezetése alatt élén tudós directorával.

A szent actus befejezése után mindannyian a seminariumnak ezen alkalomból kiváló fénynyel, szent vallásunk nagyságaival díszlő nagy termébe vonultunk s az ünnepeles kevesvártatva programszerűleg meg is kezdődött. Nincs jogom de talán nem is lehet aprózó kritikát gyakorolnom az ifjuság zsenge productumai felett; mindazonáltal az egyes szavlati pontokból főleg a védszentünk felett tartott emlékbeszédet s a költői illetséggel irt vallásos költeményt emelem ki, melyek zajos tetszésben részesültek; a Szt. Imréről szóló szép éneket s egy népdalpotpourrit újránzi kellett. Kétségkívül azonban a siker oroszlanrésze, az előadás legnagyobb vívmánya, s az ifjuság gyakorlati képzettségének is örvendetesen szép tanubizonyosága: a zeneirész vala; jóllehet a múlt évben végzetekkel nagyon is érezhető hézag támadt a zenekarban; új nemzedék lépett azok nyomába telve nemesbecsvágygyal, kitartó akarat s buzgalommal ugyan, de kevesebb szakismerettel, s hogy mégis frenetikus tapsvihart s újrátatásokat előidéző hatása volt: az főképen az áldozatkész fáradalmában soha meg nem fizethető s kitünő zenei talentommal rendelkező derék karnagyunk, Kozák Márton érdeme.

Még most is fülemben cseng e Melódiának zsolozsma-zerű áhitatra gerjesztése s megindító solói, melyek Lukács József VI. o. t. és Szabady Tivadar V. o. tanulók, két legjobb hegedűs által eszközölve, nem csak tisztán a szülők szeméből facsartak ki örömkönyüket.

A műsor lejárván, végül az intézet derék feje intézett láthatólag hatást gyakorlott, buzdító beszédet az ifusághoz intvén őket szent vallásunk s a legmagasabb trón iránti törehetlen hű ragaszkodásra s végeztével a termet egészen a kinmaradásig megtöltött közönség az ifusági zenekar által rázendített Hunyadi induló hazafias danája mellett a legszebb benyomással lassan távozni kezdett.

Megyénk s városunk notabilitásai közül ott voltak igen sokan, u. m. közszeretben álló főesperesünk Jung-Cseke Lajos ó méltósága, Dániel Gábor főispán, Dr. Török Albert alispán s igen tisztelt világi főgondnokunk,

Kénossi Béla főjegyző, **Dr. Szabady Ferencz** megyei főorvos, **Sándor Mózes** tanfelügyelő, a helyi tanintézetek számos tanára, igen szép hölgykoszoru s gyermekileg érdekelt számos szülő.

Ember Árpád,
főgm. tanár

— **Egyleti élet.** A csiki rom. kath. tanító-egylet alsócsiki fiókköre folyó évi október 28-án, Csik-Csátószegen tartá őszi rendes gyűlését, melynek — sokoldalról nevezetes — lefolyásáról az érdeklődőket van szerencsém a következőkben értesíteni. — Jelen voltak az egyh. és világi tanfelügyelő urak, több pártoló tag és az egylet rendes tagjai kevés kivétellel.

Tárgysorozatunk első pontja szerint fél 10 órakor a gyakorlati tanítások meghallgatása végett mentünk az I-ső II-ik vegyesosztály tantermébe. Itt **Kerezi Lajos** tanító barátunk az I-ső osztályt írva-olvasási előgyakorlatok alapján ismertetett vonalak iratásával elfoglalván a II-ik osztályllyal tartott előadást. Tanított a magyar nyelvtanból, a szók, hangok, betűk és helyesírási szabályok köréből. (Nagy L. nyelvgyak. 2. gyak.) Ennek végeztével átmentünk a más iskolába, hol a III. IV. V. VI-ik vegyes osztály tanítója **Tódor István**, miután a három felső osztályt magánygyakorlatokkal ellátta — a III-ik osztályllyal, a számtanból tanított.

Bevégződven a gyakorlati tanítások, a gyermekek elbocsáttattak. Elnök: **Ferenczy Ignác** a tavaszi gyűlés óta lefolyt nevezetesebb eseményeket magában foglaló megnyitóval lepte meg az egylet tagjait. Így megemlékezett Budavár visszafoglalásának 200 éves jubileumáról, melyről áttért a nap fontosságára, mint a melyen főmagasságu **Simor János** Bibornok, **Herczegprimás**, **esztergomi Érsek** ő Eminenciája 50 éves áldozári jubileumát üli. A nagynevű főpap nevének hallatára az egylet tagjai lelkesen éljeneztek, mintegy boldogoknak érezvén magunkat, hogy ez emlékezetes napon együtt lehetünk; s együtt mondhatjuk a tiszta szívből eredő éljént! mely ma milliók ajkáról hangzik.

A szép elnöki megnyitó hirlapi közzétételére elnök fölkérte.

Eltelven a megválasztott tisztviselők ideje, elnök ünnepélyesen lemond állásáról, őt követték a többi tisztviselők is.

Kezdetét vette a tisztujjítás. Némelyek egyhangulag, mások meg titkos szavazás útján akarták e tárgyat eldönteni, végre is rövid értekezletre szétszözlottunk. Miután teljes megállapodás létre nem jöhetett, az idősebb kollegák egy részének pedig nézete az volt, hogy a régiak választassanak meg; a gyűlés többsége — véleményyt helyben hagyta s megválasztattak a volt tisztviselők.

Elnök maga és tisztársai nevében megköszöni a gyűlés bizalmát s kéri a tagokat, hogy működésében, mint eddig, úgy ezután se vonják meg támogatásaikat; elfoglalván székét, a tárgysorozat következő pontját, a gyakorlati tanítások bírálatait tüzi ki.

Mindkét tanítónál a megkivántató kellékek, a jó tanmód, tanmódot, gyermekekkel bánásmód stb. szépen nyilvánul.

A fölvett tárgyakhoz voltak hozzászólások, ellennök

és mellettök, melyekből mindig lehet tanulni. Végül a tanítások sikerülteknek nyilvánítottak egyhangulag.

Balog Lajos felolvasást tartott, melynek tartalma a kezdő tanulókkal az első napokon való bánásmódot fejtegeti. Kimutatja a beszéd és értelem gyakorlatok alapján, miként lehet a gyermekkel az iskolát megkedveltetni.

Olvasatik a mult gyűlés jegyzőkönyve, egyleti jegyző **Kiss Antal** által; kizárólag a jegyzőkönyvre semmi észrevétel nem tétetett, csak azon részletre vonatkozólag, melyben **K. Á.** egyleti tagnak földrajzi értekezéséért jegyzőkönyvileg elismerés szavaztatik, megjegyzi **Baka János** egyleti tag, hogy miután az értekezés tárgya egyletünk tagjait kiválóan érdekli, kéressék föl író, hogy munkáját az egyleti elnök által — bővebb tanulmányozás végett — a tagok közt leendő körözésre adja át. E megjegyzést a gyűlés magáévá tevén, fölkéri író, ki nemcsak készséggel enged a fölhívásra; hanem megígéri, hogy a legközelebbi gyűlésen egy általa tartandó gyakorlati tanításban be fogja mutatni kezelésmódját.

Elnök bemutatja az ált. tanító-egylet választmányá által pályázatra kitűzött tételt. Tudomásul vétetett, de hogy mindenki az ott előirt kívánalmaknak alapos birtokába juthasson felkérte elnök a pályatétel körözésére.

T. Éltés Elek királyi tanfelügyelő ur, felhívja az egyleti tagok, de különösen a jelenlevő isk.-széki elnök urak figyelmét, — mint a kiknek a kivitelben legtöbb rész jut — egy újabb alkalmazásba jött szelöztetési készülék meghonosítására. Egyuttal ismerteti a készülék könnyű készítését, annak használhatóságát és szükségességét. Ezen — minden tanító életére annyira fontos — készülék keresztülvitelére az iskolaszéket megnyerni kötelességünknek fogjuk tekinteni.

A jövő gyűlés helyéül **Cs.-Szt.-Márton** lett megállapítva, idejének meghatározása pedig elnökre bízott.

Indítványozatik, hogy az egyleti tagok, különösen a fiatalabbak még több munkásságot fejthessenek ki, a nyilvános fellépés és személyes bátorságot annyira fejlesztő szavaltatok a tárgysorozatba fölvétessenek. Az indítvány elfogadtatik.

Végül elnök köszönetet mond a megjelent tanügybarátok, pártoló és rendes tagoknak, a pártolás illetőleg munkálkodásért s a gyűlést bezárja.

Ekkor föliszt. **Rancz János** helybeli lelkész ur előlép s szép szavakban ad kifejezést abbéli örömének, hogy egyletünk, mint mindig, úgy most is tapintatosan, higgadtan és békésen oldotta meg feladatát. Ő is megemlékszik azon nagyfontosságú ünnepélyről, mely ma **Esztergomban** foly, mire a tagok újból éljeneztek. Végre élteti az új tisztikart, az egylet működésére. Volt d. u. három órakor midőn ebédhez jutottunk. Itt is egy új pártoló tagot nyertünk t. **Incze Ignác** csátószegi földbirtokos személyében. Bárha ily komoly gondolkozásu tanügybarát mennél több vállanék ki a jó székely atyafiak sorából! Isten velünk!

Egy egyleti tag.

I R O D A L O M.

— **Felhívás megrendelésre.** Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulatot nagy szerencse érte. Elég lesz csak egy a legnagyobb egyszerűséggel,

de mégis más tekintetben a megfelelő örömmel jelenteni, hogy társulatunkat első elnöke **Andrási István** apátkanonok ur ő Nagysága egy művével ajándékozta meg kiadás végett, melynek ő maga ezen címet adta: „**Néhány szó**, melyet egy fiatal barátjához intézett **Hargitai**“

Szerény a cím nagyon, a tartalom becsét még nem is sejtető; maga az író saját egyéniségében külsőségével és belsőségével; de a kik íróját ismerik, kedvesen fognak ezen jelentés által meglepetni, előre tudván, hogy minő drága kincs birtokába fognak ezen munkában jutni.

Egy nagy tudományu főnek és ritki, nemes szívnek 84 esztendőn keresztül érlelt terméké ez.

Már hogy megért-e? és hogy milyen gyümölcs lehet ez? a kik íróját ismerik — gondolhatják, tudván, hogy ez a tisztes — (de nem hosszú, mert Isten után még hosszabb leend) — kor az élet különböző foglalkozási terén a folytonos munkásság példányszerű nyilvánulata, esvén annak jelentékeny része a tanári térre.

Nem más szavainak ellesése és utánmondása, nem utánzat ezen munka, noha nagy mértékben emlékeztet a Philotheára és a Krisztus követéséről irt könyvre; nem tanulmány az, hanem annak hosszas és mély elmélkedés által egyénített eredménye; maga a tudás aphorisma-szerű tételekbe öntve, melyek mindenikében egy nagy igazság van kimondva elmét meggyőzve, szívet megindítva.

Számoztató munka, melynek tudományos és irodalmi értéke van és mindkét szempontból a kor színvonalán; mert írója nem szigetelte magát el a kor szellemi mozgalmaitól, hanem azok minden jelentékeny mozzanatát még pedig encziklopedikus irányban beható figyelmére méltatta, úgy hogy tökéletesen modern tudás, de nem ephemér becsűsel.

Egyetlen egy munka megjelenésénél sem fölöslegesebb a divatos nagyhangu felhívás, mint ennél; erre is igazán ellehet mondani: tolle, lege — 84 éves korban lépni fel írónak, ott kezdeni az életet, a minél más jelentékenyek már hamarabb abban hagyták: mindenesetre jelenség, mely nincs meglepőség nélkül; de valóban gyönyörű jelenség. Mert noha jelentékeny eredménnyel munkálkodott irodalmilag ő nsga ifju éveiben is, de azt nem látszott folytatni, hanem oly sok idő után lép meg a közönséget.

A munka tartalma ez: I. Ész. és religio. II. Az Isten léte s az ember hivatása. III. Nevelésügy IV. Iskolák. V. Könyvsajtó. VI. Könyvolvasás. VII. Külvilág. VIII. Egyház. IX. Keresztény institutiók. X. Gondviselés. XI. Önzés. XII. Házasság, család, népclet. XIII. Multság és színház XIV. Fényűzés, gőg stb. XV. Emberismeret, sajtószabadság. XVI. Társadalom s alam. XVII. Ujkor. XVIII. A hitetlenek élete. XIX. Szabadság, szabadelvűség. XX. Protestanmus. XXI. A természeti tudományok, csillagászat.

Terjedelme öt iv leend. Kiállítása félvelin papíron diszes lesz, minőt a püspöki lyceumi nyomda meg nem állított ki. Ára, — mert a nagylelkű

ajándékozó maga fogja még a nyomtatási költségeket is fedezni, s mert a cél az, hogy minél szélesebb körben terjedjen a mű, — tehermentes szétküldéssel: 30 kr.

A mű folyó év deczember közepére fog megjelenni, hogy lehessen karácsonyra ajándékozni. Gyulafehérvárt, 1886 november 17. Az e. r. k. irod. társulat választmánya.

— „**Borromaeus**“ egyházszonoklati havi folyóirat. Szerkeszti Horváth Lajos győrujvárosi plébános stb.

A legujabb időnek örvendetes jelensége gyanánt tekintendő, hogy a magyar kath. egyházi szonoklat termékei nemcsak önálló kötetekben, hanem havi füzetekben is egyes buzgó szerzők és szerkesztők által napvilágot látnak: hogy azokban is tette ébresszék és táplálják a munkakedvet, kik a magyar egyházszonoklati irodalomnak mai nap már tágas mezőjét, önálló munkásságuk virágai-val ékesíteni akarják, de talán az idő és anyagi tehetség hiánya nem engednek tért és alkalmat önálló termékeiknek nagyobb kötetekben való megörökítésére.

Isten igéje hirdetésének fontos ügye, és az egyházi szonoklati irodalomban jelenleg mindinkább, és inkább fokozódó lelkesültség és munkakedv adott alkalmat arra, hogy egyház-szonoklati irodalmunkban, a többi dicséretesen működő havi folyóiratok mellett egygyet még legujabban üdvözölhessünk. Ugyanis, Horváth Lajos, győrujvárosi plébános szentszéki ülnök, kinek egyházszonoklati irodalmunk terén kifejtett buzgalma és hirneve általánosan ismeretes, „**Borromaeus**“ cím alatt, egy ily kath. hitszonoklati havi folyóiratot indított meg. Első, és egyzersmind mutatónyűfűzete kilencz, részint alkalmi szt. beszédet foglal magában.

A mi ezen füzetben megjelent szt. beszédeknek belbecsét illeti, sem a gondolatnak logikai menete, sem azoknak feldolgozása, irodalmi és nyelvészeti tekintetben kifogás alá nem jöhet.

Előnyére válik ezen füzetben tartalmazott beszédeknek az a zamatos, tiszta magyarság, rövid mondataival, melyek áttetsző vilárossággal veszik körül a gondolatokat úgy, hogy azok azonnal és könnyen megérthetők, még a gyengébb felfogásuak által is, a mi a szt. beszédnek főkélléke.

Könnyűvé teszik ezen szt. beszédeknek megértését és használatát, a szt. írási és egyéb idézeteknek a gondolatokhoz odaillő, és ritkább, de annál találőbb alkalmazása.

S így ment azon hibától, hogy némely szerzők úgy keresztül-kasul szövik szt. beszédeiket hosszadalmas idézetekkel, miszerint hemzsegnek azoknak bőségétől; már pedig ez, mind a könnyű megérthetést, mind a használatot megnehezíti.

Az említett füzetben foglalt szt. beszédek az előadásnak könnyű menete, a nyelvezetnek világos volta, a compositió correctsége, szóval a könnyű áttekinthetés stb. által kiválóan magukra vonják a figyelmet.

A vállalat becsét, a közhasználatra alkalmas voltát még inkább bizonyítja a kiadó-szerkesztő urnak azon kijelentése, melyszerint vállalatában nem czélja „csupán az egyházi szó és gyónószékre szoritkozni, hanem a lelki-

pásztoroklás terén előfordúlható mindazon alkalmakra, a hol; és a mikor a pápnak beszélnie kell paptársainak mondanivalót nyújtani. Szóval, ezen vállalat méltán megérdemli minden kath. papnak anyagi és szellemi pártolását. S hogy a következő füzetek is, miként az első, minden kath. egyházi szónok várakozása és igényeinek teljesen, mind belbecsre, mind külsőakra nézve megfelelnek: arra elég garancia Horváth Lajos plébános urnak, egyházi irodalmunk terén eddig már előnyösen ismert neve.

Ezen havi folyóirat előfizetési ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Megrendelhető Horváth Lajos, győriújvárosi plébános urnál, a „Borromaeus“ szerkesztő-kiadójánál, Győr (újváros főutca 11. sz.)

Melegen ajánljuk a ft. lelkészkedő papság becses pártfogásába.

Maros-Vásárhelytt, 1886. nov. 9.

Bartos Dénes.

— Megjelent: **„Uj Magyar Son“**. Egyházirodalmi folyóirat. XVII. évf. okt. füz. Szerkeszti Dr Zádori János Esztergomban. Tartalma: Főpásztorunk. (Üdvözlő örömvess). — Emléklombok az aranymisés főpap életéből. — Ünnepek alkalmi kiadványok. — Vegyesek. — Ára: egész évre 6 frt.

— **„Tájékoztató“**. Egyházirodalmi folyóirat. 1886. XI. sz. Tartalma: Főmagassága Simor János aranymisése. — A szt. Ferencz rend' harmadik (világi) rende. — A keleti kérdés egyszersmind vallási kérdés. — Az egyházi hierarchia rendezése keletindióban. — Irodalmi szemle. — Egyházpolitikai áttekintés. — Ára: egész évre 6 frt.

— **„Isten Igéje szent beszédekben.“** XI. évf. 11. füz. Szerkeszti: Jagicza Lajos. Kiadja: Buzárovi Esztergomban. Tartalma: hat alkalmi szent beszéd. Ára: egész évre (12 füzet) 2 frt.

— **„Az egyházi szegényápolás története“**. Irta dr Ratzinger Gy. A második kiadás után fordította „A budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája.“ I. kötet. Őszintén sajnáljuk, hogy e 435 lapra terjedő nagyon szép kiállítású műnek megjelenését, postai késedelem miatt, csak most jelezhetjük. Melegen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe.

— **„A hadkötelesek, katonák és honvédek nősülését szabályzó újabb törvényeink történeti kifejlődése és mai érvénye“**. Irta dr Kazaly Imre. Ára: 36 kr.

— **„A hazai termékek állandó kiállítására vonatkozó szabályzatok“** és **„A budapesti kereskedelmi muzeum szervezeti szabályzata.“** Mindkét füzet kapható a kereskedelmi muzeum igazgatóságánál Budapesten. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

— Tokody Ölon, újpesti plébános előfizetést nyit **„Az Öreg plébános levelei“-nek** teljes kiadására, mely mintegy 18—20 iven, diszes kiadásban fog megjelenni. Előfizetési ára 2 frt. Az előfizetési összegek szerzőhöz (Ujpest) küldendők.

— A **„Remény“** 7-ik (nov. 14-iki) füzete a következő gazdag és változatos tartalommal jelent meg: Graf

Zichy Nándor (arczéppel), **„Az apostata“, költemény** Fomlhauttól, **„Érdekes, de veszélyes rajongók“,** dr. Kazaly Imre e kiváló tanulmányait folytatása; **„A hercegprímás jubileumához“** Rusticus-tól; **„A sákingeni trombitásból“,** költemények Luby Sándor fordításában; **„Ott kincs — hol nincs“,** rajz Pongrácz Bélától; **„Egy szegény anya története“** Balázs Sándortól; **„Nem a hütlent itélem el“,** költemény Benedek Adámtól; Fodor István **„Hirlap-táviró“-ja,** ismertetés Rácz Sándortól; **„Tasso élete és munkái“,** dr. Rényi Rezsőtől (folyt.); **„Valbriant“,** regény, fordította dr. Rada István (folytatás); **„Heti krónika“** Krónikástól. Állandó rovatok: Irodalom és művészet, Hymen és gyászrovat. Eryveleg, rejtvények, szerkesztői telephon. — Művészi kivitelű képek közül megemlítjük: Balaton-Füred, A tihanyi kolostor, Erdei lak, A szeretet hajósa stb. címűeket. — Előfizetési ára: egész évre 8 frt, fél évre 4 frt, negyed évre 2 frt. Az előfizetések a szerkesztőséghez „Budapest, IV., ferencziek bazára“ címzendők.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hálaldó istenitisztelet.** F. hó 19-én, mint Erzsébet királyné ő felsége névünnepe ünnepe, yes istenitisztelet tartatott a székesegyházban, melyen püspök ur ő nagyméltósága fényes szegédlettel pontifikált. Jelenvoltak a keblí papság, tanári kar és ifjuságon kívül a katonai és polgári hatóságok testületileg, valamint az ajtatoskodók nagy száma.

— **A piskiek hálaja.** Tudva van t. olvasóink előtt, hogy püspök ur ő nagy méltósága a f. évben a piskii vasuti telepen fejedelmi bőkezűséggel plébániát alapított és egy gyönyörű tempomot építtetett. A derék piskiek most ezen nagy jórtevény iránt hálájukat né nileg lerovandók, egy gyönyörű szép díszalbummal lepték meg a kegyes szívü főpásztort, melyet Jancsó plébános, Paulé állomásfőnök, Fejérvári műhelyfőnök, Ezri főmérnök és Hakhofer mérnökből álló küldöttség nyújtott át f. hó 14-én a nagylelkü jótévének. — Vivant!

— **Szép ünnepély.** November 9-én ünnevelte a róm. kath. dalkör az 57. születés és névnapját egy embernek, a kinek sok és szép érdemei vannak a községi iskola, tenetü és különösen az Erdélyben fennálló szt. Ferencz-rend tartománya terén, a ki az özvegyek és árva-ügyeit lahkadatlan buzgalommal karolja fel. Nem más ez, mint említett körök szeretett alelnöke és alapítója mlr. Max Tivadur es. kir. nagy önény ur, ki több érdemjel tulajdonosa. Említett alkalommal tehát a csak 11 hónap óta fennálló dalkör nagyszerü dalestélye rendezett nagy érdemü buzgó elnöke ft. Simor János zárdafőnök és plébános ur vezetése alatt, mely minden tekintetben sikerült, úgy, hogy a dalkör, melynek kitünü eröi vannak mint pl. Heller Frigyes ur, a róm. káta iskolájú, mint képzett, tettudis karnagy, a legjobb re nényekre jorzosit. Azonkivül számos névnapí üdvözlet érkezett közelről és távolról, melyek a milyen tisztelt férfiu iránti szeretetről és tiszteletről tanubizonyiságot tesznek. Isten tartsa és őrizze ezen egylet alelnökét Max Tivadart még számos éven át! Fogaras, 1885. nov. 12-én. Thomas Angela, róm. kath. tanítónő.

-- Részvétellel vettük a következő gyász-jelentést: Kador Sándor mint fia, Cseörgheő Aladár mint fivére, valamint Kador Sándorné született Habesperger Karola mint menyec, és Mariska unokája, ury maguk mint számos rokonuk nevében fájdalom által megtört szívvel jelentik a felejthetlen anya, szeretett testvér, legjobb anyós, nagyanya és igaz rokon özv. Fuchs Kador Sándorné szül. Cseörgheő Anna folyó évi november hó 11-én, reggeli 2 órakor, áldásos és jámbor életének 53 ik, özvegységének negyedik évében, hosszas és fájdalmas betegség és a halotti szentségek több izbeni ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. Budapestben, 1885. évi november 11-én. Áldás és béke hamvaira!

— Helyreigazítás. Lapunk mult számába kellemtelen sajtóhiba csuszott be, a mennyiben a „püspök urunk ó nagyméltóságának hunyadkerületi bérmaujából“ czimű közleményben, a maros-illy-i fogadtatás leírásánál a menetet megnyitó „három lovas“ helyett „három lovasz“ szedetett, mit ezennel helyreigazítunk.

— Értesítés. Van szerencsénk újabb kérdés-ködére ismételtlen kijelenteni, hogy a lapuakban közölt pályázati hirdetésekért, minden közlés után, 1 frt fizetendő.

— Pályázat. A székely kereszturi rom. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetetik. Az állomás jövedelmei: 1) szabad lakás, gazdasági épületek, udvar és 137 négyszög öl házikert; 2) 4 hold 793 négyszög öl szántó és kaszáló; 3) minden második évben a köztmető helyen termő 2—3 szekér szén; 4) képeben 15 kalmazya buza; 5) készpénzben: a) az elemi iskolaalaptól 52 frt. 50 kr.; b) az egyházmegyei segélyalaptól 97 frt. 64 kr.; c) a „Balláne-féle alapítványból 4 frt. 20 kr.; d) az áhitatos alaptól 20—25 frt. Pályázók kellően felszerelt folva-modványaikat f. évi december hó 10-ig alólirotthoz küldjék. Székely-Kereszturon, 1886. évi november 14 én Oláh Antal lelkész, iskolaszéki elnök.

— Pályázat. A marosvásárhelyi rom. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetetik. Javadalmi források ezek: 1. Szabad lakás. 2. Két és félhold II-od oszt. szántó, melynek átlagos jövedelme 30 frt. 3. Egy 744 négyszögölnyi gyümölcsös, átlagos jövedelme 20 frt. 4. Készpénzben különböző alapokból 502 frt. 5. S.óia, körülbelül 100 frt. 6. Tandijból körülbelül 100 frt, melyből azonban a kántortanító tartozik egyik iskolahelyiség fűtésének és tisztántartásának költségeit hordozni. A fűtés és sepretés költségeinek levonása után marad 50 frt. Összesen 702 frt. 7. Esetleg műének-tanításért a helyi rom. kath. gymnasiumtól évi 120 frt. Jó hang, kellő jártasság az orgonajátékban, a leánygyermek tanításában, a szer-tartásos és műénekekben kívántuk. A képesítő okmány-nya, további erkölcsi és szolgálati bizonyítvánnyal el-látott folva-modványok f. é. deczemb. 5-ig terjesztendők be, a marosvásárhelyi r. k. lelkészi hivatalhoz. Pályázók sziveskedjenek a f. é. nov. végén tartandó próbán meg-jelenni. Marosvásárhelyt, 1886. okt. 29. Kovács Fe-rencz apátplébános.

Kath. könyvkereskedés és egyházi-szerek müntézet.

SZÜTS és TÁRSA

Budapest, IV. ker. Ferenzie' bazára 16. sz.

Mindennemü egyházi-szerek, egyházi-szövetek, miszeruhák, festmények, szobrok, zászlók, lobogók stb.

Szent áldozási és bérmlási képek

Kitűnően ajánljuk az iskolai zárvizsák alkal-mával elosztásra szánt imakönyvek, képeinket, s ifjuági ajándékkönyveinket. Ezek közül leg-inkább ajánlhatjuk a következő munkákat, a melyek mind tartalmuk, mind jutányos árak tekintetében leg-inkább megfelelnek a gyermek-világnak:

Ifjusági könyvtár, írta Munkácsy K. Imán.
Hóvirágok fiuk számára I. füzet 50 kr.

Ifjusági könyvtár, írta Rajkay Czeczilia.
Harmateseppek leányok számára II. füzet 50 kr.

Csicsáky, egy év Párisban, tűzve 80 kr.
vászonkötésben 1 frt 00 kr.

Ezyszerre megrendelt 6 példánynál egy tiszte-letpéldánnyal szolgálunk.

Arjegyzékeket egyházi szerekről, könyvek-ről, képekről s olvasókról kívánatra bérmentve küldünk.

Huzás mára jövőhónapban

KINCSEM 1 frt 11 sorsjegy 10 frt csak

Sorsjegy

Főnyeremény készpénzben

50.000 frt

10.000 frt, 5000 frt, 2000 lev. 4788 pénznyeremény.

A m. lovar-egylet sorsjegy-iroda: Bpest váczsintezza 6.
Kincsem-sorsjegyek kaph. e lap kiadóhivatalában.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárrt.